

What defines בורר? What makes it into a creative מלאכה? What feature of the process defines it?

המאור הקטן מסכת שבת דף לז עמוד ב
כל שלשים ותשע מלאכות שהיו כנגדן במשכן **כולן היה בהם צורך לגופן חוץ מן הזורה והבורר** שהוא זורה המוץ מן הגורן ובורר הצורות מן הכרי וזה הוא **עיקר מלאכתן לדחות המוץ** והצורות וכן חייב עליהן ועל כל תולדה שלהן אבל שאר המלאכות עיקר הוא לצורך גופן

חידושי הרמב"ן מסכת שבת דף קו עמוד א
דמילה ודאי מלאכה הצריכה לגופה היא שהוא צריך שיהא אדם זה מהול, ומה דומה לזה הנוטל צפרניו בכלי וכן שפמו (צ"ד ב') שהוא חייב משום תולדה דגוזז ואף על פי שאינו צריך לגוף הצפרנים והשיער מלאכה הצריכה לגופה נקראת, וכן הזורה והבורר ומאן דשקיל איקופי מגלימא (ע"ה ב') כולן דומות למילה... וכבר דמיתי זה **לגוזז** ונוטל שערו וצפרניו בין לתקן גופו ולייפות עצמו בין לצורך השער והגיזה כולן מלאכה הצריכה לגופה היא מפני **שהכל דבר אחד והנטילה היא עצמה המלאכה**, משא"כ בחופר גומא שהבנין בקרקע הוא והוא הנקרא מלאכה וכן הבערה לאפר צריך לגופה הוא.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שיט סעיף ג
היו לפניו שני מיני אוכלים מעורבים, בורר אחד מאחד ומניח (השני כדי) לאכול מיד....

ביאור הלכה סימן שיט
* לאכול מיד - הנה בספר ישועות יעקב הקשה בעיקר מלאכת בורר אפילו בורר פסולת מתוך אוכל אמאי חייב הרי הוא מלאכה שאין צריך לגופה דהרי אינו צריך להפסולת כלל אלא שבוררו כדי לדחות הנזק מעליו והרי הוא כמוצא את המת לקוברו ותירץ דענין מלאכת בורר הוא שהפסולת אינו ראוי לאכילה וגם האוכל אין ראוי כל כך לאכילה עם הפסולת שבתוכו גלל כן הוא מפריד הפסולת מן האוכל **ואם כן המלאכה אינה נקראת על ברירת הפסולת רק דמתקן האוכל שיהיה ראוי לאכילה וזהו מלאכה הצריכה לגוף האוכל דמשוי ליה אוכל גמור** ולפי זה דוקא פסולת מתוך אוכל דאין ראוי לאכילה כלל מתחלה ומשוי ליה אוכל על ידי הברירה הזאת אבל בשני מיני אוכלין כשמפריד האוכל השני מחמת שאינו רוצה לאכלו חשוב מלאכה שאינה צריכה לגופא כיון דאוכל זה שרוצה לאכול כעת ראוי לאכילה אף אם לא נפרד האוכל השני ופרידתו הוא רק מחמת שכעת אין נפשו חשקה בו הוי משאצ"ל עד כאן לשונו.

ואם כן לפי דבריו יהיו דברי הרמב"ם הנזכר בשו"ע ס"א לשיטתו דמלאכה שאצ"ל חייב אבל לדידן דפסקינן דמלאכה שאצ"ל פטור לא יהיה חייב לפ"ז בבורר אותו שאין חפץ לאכול אפילו בכלי ורק אם בורר אותו שחפץ לאכול לאלתר ובכלי או בידו ולאחר זמן וקשה דלפי דבריו אמאי העתיק הרא"ש [ויתר הפוסקים] דס"ל דמשאצ"ל פטור את הדין דאותו שאינו חפץ לאכול מקרי פסולת וא"א לומר דלהקל העתיק זה כמו שמוכח בדבריו שם וע"כ **צ"ל דס"ל דגם בשני מיני אוכלים המעורבים מתיפה כל מין על ידי ברירת חבירו ממנו** וע"כ מיקרי מלאכה הצריכה לגופה רק **כל זה לא שייך כ"א כשהמינין מעורבין יחד כל מין בחבירו** ונתקן המין ע"י ברירת חבירו ממנו משא"כ כשמונח בקערה מין אחד על מין שלמטה ממנו ומסלק להמין שלמעלה כדי להגיע למין שלמטה ממנו לא שייך בזה תיקון שיהא נקרא מלאכה שצריכה לגופה ויותר נראה דאפילו איסור דרבנן לא שייך בזה וגם אפילו למ"ד משאצ"ל חייב ג"כ יהיה מותר בזה וכדמשמע לשון הרמב"ם והשו"ע דקאמר היו לפניו וכו' מעורבים משמע אבל אין מעורבים לא שייך שם בורר במה שמסלק מין אחד מחבירו.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שבת פרק ז הלכה ב
והבורר. אמר רבי יודן יש שהוא בורר צורות כל היום ואינו מתחייב. יש שהוא נוטל כגרוגרת ומיד מתחייב. היך
עבידא היה יושב על גבי כרי וברר צורות כל היום ואינו מתחייב. נטל לתוך ידו כגרוגרת ובירר חייב.

פני משה מסכת שבת פרק ז הלכה ב
יש שהוא בורר וכו'. כדמפרש ואזיל היך עבידה שאם היה יושב ע"ג כרי של תבואה אפי' בורר ממנו צורות כל היום
אינו מתחייב שהרי אינו מתקנו כלום שא"א לו לברור כל הצורות שבכרי אבל אם נטל לתוך ידו כשיעור גרוגרת
ובירר הצורות ממנו חייב שזה הוא מתקנו לגמרי והוי בורר ומתחייב בכגרוגרות:

קרנן העדה מסכת שבת פרק ז הלכה ב
ואינו מתחייב. שעדיין צורות בכרי ולא הועיל כלום בבירתו:

According to the Yerushalmi, you've only done borer when you finish removing everything. Why should that be?

ט"ז אורח חיים סימן שיט ס"ק יג
...יש איסור כשנופלים זבובים לכוס שלא יוציא הזבובים לבדן מן הכוס דהו"ל כבורר פסולת אלא יקח מן המשקה
קצת עמהם וע"ש:

The Taz says that you could remove a bug with some of the drink in order to avoid borer. Why should that help?

שו"ת מהריט"ץ (ישנות) סימן רג
אמנם הטעם שנראה לע"ד להתיר בצירעה דווקא הוי משום דאין דרך משמר בכך דהא בלח שייך משמר וכיבש
/וביבש/ בורר אבל אין בורר בלח ואין משמר ביבש והרי זה שמסיר את הצירעה מהיין הלח אין דרך ברירה בלח
אלא שימור שיניח היין במסננת ומוציאה את היין וקולטת את השמרים אבל אם בירר בלח שהוא נ"ד שבורר בידו
הצירעה מהיין הלח אין דרך ברירה בכך אלא שימור

חזון איש נג

ט"ז ס"י ש"ט ס"ק י"ג כתב דכשנוטל זבוב או ד"א זכוכ לא
 יוליחן לבדן אלא יקח קלת מן המשקה עמהם, וצב"ט שם
 סק"א כ' צ"ט מהרי"ל שמוחר להסיר הצרעה מן הכוס דדבר ש"ף
 כבר צרור ועומד הוא וכן מותר למשחיל צנייתא מחלצא וכ' צמ"צ
 דכן הסכים צ"מ אצל יש להחמיר בהט"ז והנה הא דהתיר הט"ז
 צנוקה קלת מן המשקה עמה ל"ט, ולכאורה צכל צורר פסולת
 מחוך אוכל אף אם יקח קלת מן האוכל עם הפסולת אסור כל
 שדעתו על האוכל הנשאר שיהא צרור אלא שאינו חש לדקדק שלא
 יעלה מטע מן האוכל עם הפסולת, וה"נ הרי פעולתו מוכיחה עליו
 שאין כונתו לחלק המשקה לצי' כלים אלא דעתו לנקות את הכוס
 מן הזבוב וצמה נגרעה מלאכתו צמה שלוקח קלת מן המשקה ואשר
 כל כונתו צזה מפני שאסרוהו להוליח הזבוב לצד, ונראה דודאי
 סברת מהרי"ל אמת דכל ש"ף ועומד צפ"ע אינו צכלל צורר ואין
 צורר אלא צדבר המעורב וע"י הצרורה מתחדשה לורתו לצרורה
 ונקיה, והדבר מצוהר צהא דאמרו שצת קל"ט צ' והוצא צש"ט לעיל
 סעי' י"ד דמוחר לשפות היין מן הכלי ולהניח השמרים אצל לריך
 להפסיק כשהיין כבר נחמטט ומטעף מן השמרים, הרי אט"ג דהשמרים
 הן עם היין צכלי אחד והוא שופה היין ומניח השמרים מותר
 מפני שכל אחד עומד לעלמו אצל צסוף כבר שם תערובות על
 הטפין וכשמפרידן שם צורר עלי', ואמנם יש מקום לומר שהיין
 שמטפה על גוף הזבוב שם תערובת עלי' והלכך ס"ל להט"ז שאם
 יקח הזבוב עלמו ע"כ חשיב צורר להיין שהיה טופח על גופו וצין
 סגפיריו והלכך יקח קלת משקה עמו והמשקה הנשאר ודאי לאו שם
 צורר עליו שהזבוב לא היה מעורב צו כלל.

וכ' צמ"צ שם ס"ק ס"צ דכן הדין צנוטל השומן הלף על החלצ
 שינים מטע מן השומן ע"פ החלצ או שיקח מטע מן החלצ
 עם השומן, והיינו דצמקום שנוגעין חשיב תערובות.

מתיבתא ברקיעא: לעילוי נשמת הרב בן-ציון בן הרב יחזקאל ואסתר מרים

